

לבניינה של הלכה

שיעורי הלכות שבת שהעביר מו"ר רה"י בביהמ"ד בשבת קודש
מלאכת דש (4) – סחיטת לימון לתוך סוכר

סחיטת לימון לכוס תה/לימונדה

עסקנו במלאכת דש – הפרדת פסולת המחוברת באוכל. בארנו שהסוחט פירות הרי זה 'מפרק' שהוא תולדת דש, שמוציא את המשקה המחובר באוכל. האיסור מן התורה הוא רק בזיתים וענבים שהדרך לסחוט את רובם, אך בשאר פירות האיסור מדרבנן.¹

לגבי סחיטת לימון למדנו שהשו"ע פסק להתיר כיוון שאין זה משקה, אך נחלקו הפוסקים אם כך הדין כיום – הרב עובדיה זצ"ל פסק כפשט השו"ע אך המשנ"ב ועוד פוסקים רבים נטו להחמיר בזה כיוון שכיום המציאות היא שסוחטים לימונים לבקבוקים בכמויות גדולות.

האם בכל זאת ישנה דרך להתיר סחיטת לימון לכוס תה או הכנת לימונדה בשבת?

משקה הבא לאוכל באוכל

בגמ'² מובא בשמו של רב "סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה" – אף ענבים שסחיטתם אסורה מה"ת מותר לסוחטם לתוך קדרה – היינו לתוך אוכל, שכיוון שהמשקה בא לאוכל הוי כמוציא אוכל מאוכל. וכן פסק השו"ע.³

ע"פ המשנ"ב⁴ צריך שרוב המשקה יבלע באוכל, ואז גם המעט שלא נבלע נחשב כאוכל, ובאר החזו"א⁵ שכוונתו שהמעט הזה ג"כ בלול באוכל אבל אם הוא צף מעליו ודאי נחשב משקה.

הפעולה או התוצאה?

לכאורה נוכל ללמוד מכאן שאפשר לסחוט את הלימון לתוך הסוכר וכך נוכל להכין לימונדה בשבת.

הפוסקים נחלקו לגבי הסוחט לתוך כלי ריק ובדעתו לתת את המיץ לתוך אוכל.⁶ דעת רדב"ז⁷ ופמ"ג⁸ שמן התורה הולכים אחר התוצאה – ולכן אם סוחט לכלי ריק אך בסוף יתן את המיץ לתוך אוכל אין בזה איסור תורה שנחשב שהוציא אוכל, ומ"מ מדרבנן הצריכו שיסחט ישירות לתוך האוכל. מאידך הדרישה⁹ מסתכל על הפעולה, צריך שבפעולה עצמה יסחט לתוך אוכל, ואם סוחט לכלי ריק חייב חטאת אף כשדעתו ליתנו לתוך אוכל. וכ"כ חזו"א.

מחלוקת דומה לכך מצאנו בעניין שאלתנו. המשנה ברורה¹⁰ כתב שהמכין לימונדה יזהר לסחוט את הלימון על הסוכר בפני עצמו,

⁴ בהל' יו"ט סי' תקה ס"ק ו בשם המאמר מרדכי

⁵ חזו"א מועד סימן נו ס"ק א

⁶ משנ"ב סימן שכ ס"ק יח ושעה"צ ס"ק כג. חזו"א סי' נה סק"ו.

⁷ שו"ת רדב"ז חלק ב' סימן תרפו

⁸ פרי מגדים, משבצות זהב סימן שכ סוף ס"ק ה

⁹ סימן שכ ס"ק ב

¹⁰ סימן שכ סוף ס"ק כב

¹ אולם בפירות שהיום רגילים לסחוט את רובם (כגון תפוזים), בארנו שהדבר תלוי במח' ראשונים אם האיסור לסוחטם מדרבנן או מדאורייתא.

² שבת קמה.

³ סימן שכ סעיף ד

שאז זהו משקה הבא לאוכל (מסתכלים על הפעולה), אך החזו"א¹¹ אסר שכיוון שבסוף יתן את הסוכר לתוך מים ויכין משקה הרי מיץ הלימון נחשב משקה ואסור (מסתכלים על התוצאה).¹²

א"כ לפי המשנ"ב ניתן לסחוט לימון לתוך סוכר וליתנו לתוך כוס תה או לימונדה, וכמובן צריך גם ליזהר מאיסור בישול וזהו נושא בפני עצמו.

כשלמדנו הלכות שבת אצל מורנו הרב אביגדר שליט"א הרבה להקשות על החזו"א בקושיות רבות, ולכן לעיקר הדין יש להסיק כמשנ"ב ולהתיר סחיטת לימון לתוך סוכר אף שבדעתו לשים את הסוכר במים, והרוצה להחמיר יכין לימון סחוט מערב שבת.

דיני סחיטה לתוך אוכל יתבארו יותר בשיעור הבא בעז"ה.

¹¹ סימן נו ס"ק ז

¹² יש להעיר שהחזו"א כתב לגבי הסוחט לכלי ריק ודעתו לתת לתוך אוכל שהעיקר כדרישה (מסתכלים על הפעולה), אך בעניין סוחט לסוכר החזו"א מסתכל על התוצאה. המעיין בחזו"א יראה שאין סתירה בדבריו אלא שסוכר שדעתו של הסוחט קובעת ולכן אם דעתו לתנו בסוף לתוך מים אז שם משקה עליו קודם שנבלע בסוכר, ומ"מ אם סוחט לתוך כלי ריק כיוון שנח המשקה בכלי ונחשב משקה לא תועיל דעתו להחשיבו אוכל. כלומר מסתכלים על התוצאה אך מחשבת הסוחט משפיעה רק אם נח באוכל ולא תועיל אם חל עליו כבר שם משקה.

